

چرا حادثه بندر شهید رجایی منجر به آسیب جدی به حدود ۲هزار کانتینر شد؟

دپوی کالا زیر سایه سوء مدیریت

دپوی کالا در بندار و گمرک به دلیل تأخیر در ترخیص کالا و تخصیص ارز اتفاق می افتد

که ناشی از ضعف نظارت است

گروه اقتصادی: حادثه انفجار مواد شیمیایی در بندر شهید رجایی موضوع دپوی کالا در بندار و گمرکات را زیر ذره‌بین برد. اخیرا هم دولت در یک ابلاغیه تاکید کرد کالاها باید با سرعت بالا از بندر شهید رجایی خارج شوند. هرچند این مساله در راستای کاهش ریسک انفجارهای جدید در نتیجه پخش مواد شیمیایی در انفجار اخیر بندر بود اما به طور کلی یکی از چالش‌های مهم در فرآیند ترخیص کالا از گمرک، دپوی طولانی مدت کالاها در گمرکات و بندار کشور است. این مساله عمدتاً ناشی از هزینه پایین انبارداری در ایران و سیاست‌های سودجویانه برخی واردکنندگان است. بسیاری از فعالان اقتصادی کالاهای خود را در گمرک نگه می‌دارند تا در زمان‌هایی که کمبودی در بازار روی می‌دهد، یا به واسطه نوسان قیمت ارز سود بیشتری برای مالکان کالا ایجاد کند و بعد آنها را ترخیص کرده و با قیمت بالاتر به فروش برسانند.

به طور قطع موانع اجرایی و نظارتی نیز در این زمینه نقش دارند. کالای ترخیص‌شده باید از بندر خارج شوند اما برخی افراد از این مرحله عبور نکرده و کالا را در شرایط خاصی نگه می‌دارند تا در دوره‌های افزایش قیمت، آن را وارد بازار کنند. این روش نه تنها باعث اختلال در زنجیره تأمین و افزایش قیمت‌ها می‌شود، بلکه بر فرآیند تجارت و تولید داخل نیز تأثیر منفی دارد.

علاوه بر این، عدم نظارت دقیق بر انبارداری کالاها در گمرک نیز موجب مشکلات متعددی شده است. گفته می‌شود در گمرک شهید رجایی بیش از ۱۴۰ هزار کانتینر کالا دپو شده که رقم بسیار بالایی محسوب می‌شود. همچنین برخی گزارش‌ها نشان می‌دهد کالاها در مکان‌های مناسب خود قرار نداشته و انبارداری اصولی صورت نگرفته است. عدم رعایت استانداردهای بین‌المللی در چینش کالاها بویژه فاصله‌گذاری میان کالاهای خطرناک با سایر کالاها، می‌تواند پیامدهای جدی برای ایمنی و کارآمدی فرآیند گمرکی داشته باشد.

حادثه اخیر در بندر عباس خسارت جبران‌ناپذیری برای واردکنندگان و حتی رانندگان کامیون به همراه داشت. برخی رانندگان در این حادثه جان خود را دست دادند

و کامیون‌های‌شان نیز نابود شد که به معنای از دست رفتن هم جان و هم سرمایه آنهاست. این اتفاق به این دلیل بود که کامیون‌ها زمانی که در صف ترخیص بار قرار می‌گیرند گاهی چند روز طول می‌کشد تا فرآیند بارگیری انجام شود. بنابراین دولت باید چاره‌ای برای رفع مشکلات اینچنینی بکند تا علاوه بر سرعت کار و تسهیل تنظیم بازار کالا، مانع بروز خسارت‌های همچون انفجار بندر شهید رجایی شود. پیش از این در دوره کرونا تجربه ترخیص سریع کالا را داشتیم. آن زمان طبق مصوبه شورای امنیت ملی هیچ کالایی اجازه دپوی بیشتر از یک ماه نداشت؛ این موضوع در آن زمان باعث شد بازار تنظیم شود. حتی آن زمان برخی کالاها که برای ترخیص نیاز به تأییدیه سازمان استاندارد داشتند ابتدا ترخیص می‌شدند و سپس بارزسان سازمان استاندارد در محل کار خانه استاندارد مواد اولیه یا تجهیزات را مورد ارزیابی قرار می‌دادند. بنابراین در صورتی که دولت بخواهد، می‌تواند اقدامات لازم را در راستای تسهیل تجارت انجام دهد.

در شرایط فعلی، لزوم ورود جدی دولت به فرآیند جریان خسارت‌ها در این حادثه احساس می‌شود. رانندگان، یکی از ارکان مهم اقتصاد حمل‌ونقل و زنجیره تأمین کشور هستند و حمایت از این قشر ضروری است. دولت باید سیاست‌های حمایتی شفاف و سریع تدوین کند تا خسارات وارده به رانندگان و خانواده‌های آنها جبران شود. یکی از مسائل مهم در این راستا، پرداخت خسارت‌های بیمه است. کامیون‌هایی که بیمه بدنه داشتند، مشمول دریافت خسارت هستند اما درباره کامیون‌هایی که فاقد این بیمه بودند، نیاز به تدابیر جبرانی ویژه از سوی دولت وجود دارد. همچنین فرآیند پرداخت خسارت به بیمه‌شدگان باید تسریع شود تا فشار اقتصادی بر آنها کاهش یابد.

در مجموع، اتفاق ناگوار بندرعباس می‌تواند به یک نقطه عطف برای اصلاح ساختارهای مدیریتی و کاهش مخاطرات در حوزه حمل‌ونقل تبدیل شود. تجربه این حادثه باید موجب بازنگری در سیاست‌های حمایتی و بهبود استانداردهای ایمنی در این حوزه شود تا دیگر شاهد چنین حوادث تلخی نباشیم.

مرکزی و بازار بین‌بانکی روی آورند.

به عنوان مثال، حدود نیمی از کل اضافه‌برداشت از بانک مرکزی به یک بانک خصوصی زیان‌ده اختصاص دارد که قبلاً مورد انتقاد مرکز پژوهش‌های مجلس و ۱۴۰ نماینده قرار گرفته بود. این بانک به دلیل اعطای تسهیلات نامناسب و عدم بازپرداخت وام‌ها، در وضعیت بحرانی قرار دارد.

رئیس کل بانک مرکزی در اظهارات اخیر خود اصلاح وضعیت بانک‌های ناتراز را به عنوان یکی از اولویت‌های فوری در دستور کار خود اعلام کرده است. وی تأکید کرده که بانک‌ها باید استانداردهایی مانند کفایت سرمایه ۸ درصدی و خروج از بنگاهداری را به عنوان الزامات کلیدی رعایت کنند.
فرزین ممچنین هشدار داد در صورت عدم بهبود وضعیت، روند اصلاحات بسیار سخت‌گیرانه‌تر خواهد بود و اقدامات جدی‌تری انجام خواهد شد.

ناترازی بانک‌ها تنها به مشکلات داخلی این نهادها محدود نمی‌شود، بلکه تأثیرات گسترده‌ای بر کل اقتصاد کشور دارد. علاوه بر این، بانک‌های ناتراز به دلیل عدم توانایی در پوشش زیان‌ها، نمی‌توانند نقش مؤثری در حمایت از اقتصاد کشور ایفا کنند که این موضوع به تشدید بحران‌های اقتصادی و اجتماعی منجر شده و نیاز به اصلاحات فوری را بیش از پیش آشکار می‌کند.

برای مقابله با این بحران، کارشناسان و مقامات بانک مرکزی پیشنهادهاتی ارائه کرده‌اند که شامل موارد زیر است:

–**افزایش شفافیت سرمایه:** بانک‌ها باید سرمایه خود را به حداقل استاندارد بین‌المللی (۸ درصد) برسانند.

–**اصلاح ساختارهای مدیریتی:** نیاز به مدیریت حرفه‌ای و دور از دخالت‌های سیاسی در فعالیت‌های بانکی.

–**نظارت دقیق‌تر:** اعمال نظارت مؤثر بر نحوه تخصیص وام‌ها و جلوگیری از اعطای تسهیلات نلمناسب.

–**ادغام یا انحلال بانک‌های ناتراز:** در صورت عدم بهبود وضعیت، اقدامات قاطع مانند ادغام یا انحلال باید انجام شود.

ناترازی بانک‌ها همچنین نتیجه ترکیبی از عوامل ساختاری و مدیریتی است که طی سال‌ها در نظام بانکی کشور تشدید شده است. برخی از مهم‌ترین دلایل این بحران عبارتند از:

–**اضافه‌برداشت از منابع بانک مرکزی:** بانک‌ها برای جبران کسری نقدینگی خود، به اضافه‌برداشت از بانک مرکزی و بازار بین‌بانکی روی آورده‌اند. این اقدام نه تنها حجم نقدینگی را افزایش داده، بلکه به تشدید تورم کمک کرده است.

–**دارایی‌های سمی و غیرمولد:** بسیاری از بانک‌ها دارایی‌های غیرنقدشونده و بنگاه‌های اقتصادی وابسته دارند که هیچ بازدهی‌ای برای آنها نداشته و به نوعی «دارایی‌های سمی» محسوب می‌شوند. این موضوع باعث کاهش توانایی بانک‌ها در تأمین مالی شده است.

–**کاهش کفایت سرمایه:** یکی از مشکلات اساسی بانک‌ها، نسبت پایین کفایت سرمایه است. بسیاری از بانک‌ها از استانداردهای بین‌المللی (مانند ۸ درصد) فاصله زیادی دارند و این امر آنها را در معرض خطر ورشکستگی قرار داده است.
–**بدهی‌های دولت به بانک‌ها:** شرکت‌های دولتی و دولت خود به عنوان یکی از بزرگ‌ترین بدهکاران بانک‌ها، مبالغ انبوهی از منابع بانکی را در اختیار دارند که این بدهی‌ها باعث افزایش فشار مالی بر بانک‌ها شده است.

–**تسهیلات تکلیفی:** الزام بانک‌ها به اعطای تسهیلات خاص بدون بازده مناسب، از دیگر عوامل اختلال در منابع بانکی است. این تسهیلات اغلب به شرکت‌ها و اشخاص خاصی اعطا

در حال حاضر نظارت دولت‌ها بر واردات کالا بیش از آنکه شفافیت ایجاد کند، به بستری برای بحران‌های ساختاری تبدیل شده است. حادثه انفجار در بندر شهیدرجایی، نمونه بارزی از ضعف عمیق در مدیریت اقتصادی کشور است. میلیون‌ها تن کالا در گمرک انباشته می‌شود نه به دلیل کمبود امکانات، بلکه به واسطه سیاست‌های ناکارآمد ارزی، حمایت‌های غیرهدفمند صنعتی و نظارت‌هایی که بیشتر مانع‌ساز هستند تا تسهیلگر. این نظام نظارتی به جای کاهش هزینه‌ها تولید، فساد را تقویت کرده و علاوه بر خسارات اقتصادی، خطرات امنیتی قابل توجهی نیز به دنبال دارد.

از نگاه کارشناسان، عوامل متعددی به این بحران دامن زده‌اند: سیستم معیوب ثبت سفارش، مدل ناکارآمد ترخیص کالا، پیچیدگی تخصیص ارز وابستگی واردات به برنامه‌های تولید داخلی، فقدان پایش هوشمند و استانداردهای نگهداری کانتینر‌ها. مجموعه این سیاست‌ها منجر به وضعیتی شده است که نه تنها کالاهای وارداتی در زمان مناسب در اختیار مصرف‌کنندگان قرار نمی‌گیرد، بلکه عدم شفافیت در اظهار و ترخیص کالا، امکان سوءاستفاده و قاچاق را افزایش داده است.

سیاست‌های ارزی و مجوزهای دولتی، ۲ عامل کلیدی در شکل‌گیری این بحران محسوب می‌شوند. با نگاهی به سایر بنادر کشور، می‌توان دریافت دپوی سنگین کالا در گمرکات، نه یک اتفاق محدود به بندر شهیدرجایی، بلکه یک معضل ساختاری است که سال‌هاست اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار داده است. در شرایطی که تحریم‌ها و محدودیت‌های ارزی، مدیریت اقتصاد را دشوارتر کرده‌اند، سیاست‌های دولت برای کنترل منابع ارزی، نه تنها به بهبود وضعیت کمک نکرده، بلکه مسیر تجارت را پیچیده‌تر کرده است.

قانون ترخیص ۹۰ درصدی کالا از گمرک اگرچه در ظاهر راه‌حلی برای کاهش دپوی کالا به شمار می‌آید اما در عمل پیچیدگی‌های تخصیص ارز را ناکارآمد ساخته است. فشار بانک‌های عامل بر واردکنندگان برای رفع تعهدات ارزی، در حالی که هنوز منابع مالی تخصیص

می‌شوند که احتمال بازپرداخت آنها بسیار کم است.

■ **ناترازی، تهدید برای کل اقتصاد**

بحران ناترازی بانک‌ها تنها به مشکلات داخلی این نهادها محدود نمی‌شود، بلکه تأثیرات گسترده‌ای بر کل اقتصاد کشور دارد. برخی از مهم‌ترین پیامدهای این بحران عبارتند از:

۱- **افزایش نرخ تورم:** اضافه‌برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی حجم نقدینگی را افزایش داده و به عنوان یکی از عوامل اصلی تورم عمل می‌کند. این موضوع زندگی مردم را تحت فشار قرار داده و قدرت خرید آنها را کاهش می‌دهد.

ب – **کاهش اعتبارات بخش تولیدی:** ناترازی مالی بانک‌ها باعث شده است که این نهادها قادر به اعطای تسهیلات به صنایع و کسب‌وکارها نباشند؛ این امر به کاهش فعالیت‌های اقتصادی و افزایش بیکاری منجر شده است.

پ– **کاهش اعتماد عمومی:** مشکلات بانک‌ها باعث کاهش اعتماد عمومی به سیستم بانکی شده است. بسیاری از مردم به دنبال خروج سرمایه از بانک‌ها هستند که این امر فشار بیشتری بر بانک‌ها وارد می‌کند.

ت– **پیامدهای اجتماعی:** اقداماتی مانند ادغام یا انحلال بانک‌ها ممکن است واکنش منفی اجتماعی ایجاد کنند؛ این موضوع نیازمند مدیریت دقیق و برنامه‌ریزی است تا از بحران‌های اجتماعی جلوگیری شود.

■ **راه‌حل‌هایی برای نجات نظام بانکی**

بانک مرکزی در اخطر اخیر خود، بانک‌های ناتراز را ملزم به ارائه برنامه‌های اصلاحی کرده است و در صورت عدم بهبود وضعیت، اقدامات جدی برای ادغام یا انحلال این بانک‌ها انجام خواهد شد.
برخی از اقدامات اصلاحی پیشنهادی برای نجات نظام بانکی از ناترازی عبارتند از:

۱– **ادغام بانک‌های ناتراز:** کاهش تعداد نهادهای مالی ناکارآمد از طریق ادغام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری ضعیف، از جمله راه‌حل‌های پیشنهادی است. این اقدام می‌تواند به بهبود عملکرد بانک‌ها کمک کند.

۲– **فروش دارایی‌های سمی:** بانک‌ها متکلف به فروش املاک مزاد و خروج از بنگاهداری هستند. این اقدام به کاهش بار مالی بانک‌ها و افزایش نقدینگی کمک می‌کند.

۳– **افزایش سرمایه بانک‌ها:** بانک‌ها موظف به افزایش کفایت سرمایه خود هستند تا با استانداردهای بین‌المللی هماهنگ شوند. این اقدام می‌تواند مقاومت مالی بانک‌ها را افزایش دهد.

۴– **اصلاح نرخ بهره:** حرکت به سمت نرخ بهره تعادلی بازار می‌تواند به کاهش سوءتفاهم‌های مالی و افزایش شفافیت کمک کند. این اقدام می‌تواند اعتماد عمومی را نیز بهبود بخشد.

۵– **تعیین تکلیف بدهی دولت:** انتقال بخشی از دارایی‌های دولتی به بانک‌ها در قالب سهامداری و مولدسازی، از دیگر اقدامات پیشنهادی است. این اقدام می‌تواند به کاهش بدهی‌های دولت به بانک‌ها کمک کند.

به گزارش «وطن امروز»، ناترازی بانک‌ها به عنوان یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های اقتصادی ایران، نیازمند اقدامات فوری و جدی است. اگر اصلاحات لازم به‌موقع انجام نشود، این بحران می‌تواند به بحران‌های بزرگ‌تری برای ثبات مالی و اقتصادی کشور تبدیل شود. بانک مرکزی و نهادهای ذی‌ربط باید با اجرای سیاست‌های مؤثر و شفاف، از تشدید این مشکلات جلوگیری و به بهبود وضعیت بانک‌ها کمک کنند.

اصلاح نظام بانکی فرآیندی است که نیازمند زمان، برنامه‌ریزی دقیق و تصمیم‌گیری‌های شجاعانه است. با این حال، این اصلاحات به دلیل پیچیدگی‌ها و حساسیت‌های موجود، نباید به تعویق بیفتند.

در این راستا، بانک مرکزی باید اختیارات خود را گسترش دهد و با اجرای سیاست‌های شفاف و مؤثر، این بحران را مدیریت کند. اگر این اصلاحات به‌موقع انجام نشوند، خطر فروپاشی بیشتر نظام مالی کشور افزایش خواهد یافت.

یکشنبه ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۴
وطن امروز | شماره ۴۳۰۷

اقتصادی

اخبار

شناسایی فرار مالیاتی ۶۷۷

میلیارد تومان ی یک صندوق قرض الحسنه

رئیس مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی سازمان امور مالیاتی کشور از شناسایی فرار مالیاتی ۶۷۷ میلیارد تومانی سپرده‌گذاران در یک صندوق قرض‌الحسنه در شیراز خبر داد.

شاهین مستوفی درباره مصادیق فرار مالیاتی در اداره کل امور مالیاتی استان فارس گفت: پس از تحقیقات و بررسی‌های لازم و در اجرای بازرسی موضوع ماده ۱۸۱ قانون مالیات‌های مستقیم، اطلاعات استخراجی سپرده‌گذاران از یک صندوق قرض‌الحسنه، منجر به شناسایی کتمان درآمد تعداد ۴۰۶ مودی با موضوع فعالیت‌های مختلف از جمله آهن فروش، پوشاک، فرش و... با گردش‌ی قریب به ۶،۴ هزار میلیارد تومان از محل حساب‌های بانکی این صندوق شده است.

رئیس مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی سازمان امور مالیاتی کشور افزود: در نتیجه رسیدگی به این اطلاعات، تاکنون مبلغی بالغ بر ۶،۷۷۰ میلیارد ریال (شامل اصل مالیات عملکرد، مالیات بر ارزش افزوده و جرایم مرتبط) طی اوراق تشخیص و مطالبه صادره، از مودیان یادشده مطالبه شده است.

مستوفی خاطرنشان کرد: اقدامات لازم در راستای وصول مالیات متعلقه با رعایت موازین قانونی، از طریق اداره کل امور مالیاتی استان فارس در حال پیگیری است.

■ ■ ■

سرشماری ۱۴۰۵ با رویکرد ثبتی مبنا

رئیس مرکز آمار ایران اعلام کرد سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۴۰۵ با رویکرد ثبتی مبنا انجام می‌شود و مراجعه حضوری آمارگیران به منازل شهروندان به حداقل خواهد رسید. اطلاعات جمعیتی و مسکنی از طریق پایگاههای دادهای دستگاههای اجرایی جمع‌آوری می‌شود.

غلامرضا گودرزی گفت: سرشماری در ۳ مرحله طراحی، آزمایشی و اجرا انجام می‌شود. مرحله آزمایشی سال ۱۴۰۴ انجام شده و اجرای اصلی در مهر و آبان ۱۴۰۵ انجام خواهد شد. داده‌های جمع‌آوری‌شده پس از تحلیل، در سال ۱۴۰۶ منتشر می‌شوند.

وی افزود: روش ثبتی مبنا با همکاری سازمان ثبت‌احوال، وزارت کشور، آموزش‌وپرورش و سایر نهادهای اجرا خواهد شد تا هزینه‌ها کاهش یابد و دقت داده‌ها افزایش پیدا کند.

■ ■ ■

کاهش ۶۱هزار واحدی شاخص

بورس

دیروز شاخص کل بورس تهران با افت ۶۱،۸۴۰ واحدی به رقم ۳،۱۱۶،۰۰۰ واحد رسید. شاخص هم‌وزن نیز کاهش ۱۰،۸۷۶ واحدی داشت و در سطح ۹۳۳،۷۲۰ واحد قرار گرفت.

ارزش کل معاملات در این روز ۱۷۰ همت بود که ۱۲.۵ همت آن به معاملات خرد اختصاص داشت. خروج پول حقیقی از بازار سهام نیز به ۴ هزار میلیارد تومان رسید و بیشترین خروج از نمادهای «وبصادر» و «وبملت» انجام شد.

شاخص فرابورس نیز با افت ۲۴۵ واحدی به ۲۶،۸۷۱ واحد رسید. حجم معاملات فرابورس ۳۶۳ هزار فقره معامله به ارزش ۱۵۵ هزار میلیارد تومان بود.

■ ■ ■

آغاز پرداخت وام ودیعه مسکن

از ۱۲۰ اردیبهشت

تسهیلات کمک ودیعه مسکن از ششم اردیبهشت به بانک‌ها ابلاغ شده اما به گفته مستأجران، هنوز پرداخت آن آغاز نشده است. معاون وزیر راه و شهرسازی با ارسال نامه‌ای به بانک مرکزی، خواستار تسریع در اجرای این دستورالعمل شد.

حبیب‌الله طاهر خانی گفت: وام ودیعه مسکن که امسال به ۲۰۰ همت افزایش یافته، در ۲ بسته برای دهک‌های کم‌درآمد و میان‌درآمدی طراحی شده است. سقف تسهیلات در تهران ۲۷۵ میلیون تومان و در روستاها ۵۵ میلیون تومان تعیین شده است. طبق اعلام مقامات، فرآیند پرداخت این وام از ۲۰ اردیبهشت آغاز خواهد شد.

■ ■ ■

پرداخت سریع تعهدات بیمه‌ای

حادثه بندر شهید رجایی

دبیر شورای عالی بیمه اعلام کرد شرکت‌های بیمه‌ای در حال تعامل با نهادهای مربوط هستند تا تعهدات بیمه‌ای خسارات ناشی از انفجار بندر شهید رجایی را در اسرع وقت پرداخت کنند.

سعید معنوی تأکید کرد پرداخت خسارت خودروهای دارای بیمه بدنه در حال انجام است اما ارزیابی خسارات محموله‌ها و کلتینرها زمان بیشتری نیاز دارد. همچنین شعب بیمه‌ای مستقر در بندرعباس در حال ارائه خدمات بیمه‌ای هستند تا روند پرداخت‌ها تسریع و بروکراسی‌های اضافی حذف شود.

■ ■ ■

سازمان حمایت خواستار شفاف‌سازی

تعرفه‌های جدید ترخیص کالا شد

سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان طی مکاتباتی با رئیس کل گمرک ایران، خواستار بررسی و شفاف‌سازی درباره افزایش تعرفه خدمات ترخیص کالا شد.

این سازمان تأکید کرد نرخ هزینه خدمات گمرکی ارائه‌شده توسط نهادهای غیردولتی باید با تأیید هیات عالی نظارت تعیین شود و افزایش خودسرانه تعرفه‌ها غیرقانونی است. همچنین سایر خدمات گمرکی مانند پلمب، توزین، تخلیه و باگ‌ری باید تحت نظارت قانونی باشند.

از خرداد ۱۴۰۳ هزینه پلمب الکترونیک در گمرکات اجرایی ۲ برابر شده و مسئولان گمرک ایران باید درباره نحوه تأیید این نرخ شفاف‌سازی کنند. سازمان حمایت بر رعایت حقوق مصرف‌کنندگان و پیشگیری از تخلفات تأکید دارد.